

Bærekraftsrapport 2019

Bærekraftsrapport 2019

INNLEDNING

ANSVARLIG SAMFUNNSAKTØR

Sparebanken Sør har lang tradisjon som en ansvarlig samfunnsaktør og har deltatt i utvikling av lokalsamfunn i bankens markedsområder i generasjoner. Arbeidet med bærekraft er en naturlig videreutvikling av den rollen banken har spilt gjennom snart 200 år.

Bærekraft og samfunnsansvar, eller ESG (environmental, social, governance), handler om miljø, sosiale forhold og virksomhetsstyring.

Bærekraft har vært et fundament i Sparebanken Sørs forretningsutvikling i alle år, og er et prioritert område i bankens strategi.

Selv om banken, som landsdelens største og ledende finanskonsern, først og fremst fokuserer på nære omgivelser, er Sparebanken Sør også opptatt av det at alt banken gjør skal være bærekraftig også i en global sammenheng.

I Sparebanken Sør er bærekraft en integrert del av forretningsvirksomheten. Bankens arbeid med bærekraftig utvikling kommer til uttrykk i idègrunnet om å bidra til vekst og utvikling i landsdelen. Arbeidet med bærekraft bidrar til å styrke bankens konkurransekraft, redusere risikoen og tiltrekke oss gode kunder, investorer og ikke minst dyktige ansatte.

For Sparebanken Sør innebærer bærekraftig utvikling å bidra til en positiv utvikling innenfor miljø og klima, sosiale forhold og virksomhetsstyring, samt ivareta samfunnsansvar i de områder der banken opererer. Sparebanken Sør ønsker å bidra til utvikling av et lavutslippssamfunn, og å oppnå FNs bærekraftsmål innen 2030 på de områdene der banken kan ha en positiv innvirkning.

Som arbeidsgiver, investor, långiver og leverandør av finansielle produkter og tjenester, skal banken skape verdier til beste for samfunnet og legge grunnlag for bærekraftig vekst.

Sparebanken Sør er opptatt av at de samme strenge krav til klima og miljø, sosiale forhold og virksomhetsstyring som banken har, også skal gjelde for datterselskaper og selskaper som banken har eierposisjoner i.

BIDRAG TIL LOKALSAMFUNNET

Som sparebank, med både direkte privat eierskap og samfunnseienskap, har banken to klare formål. Gjennom solid bankdrift skal banken levere konkurransedyktig avkastning til egenkapitalbeviserne, og samtidig bidra til samfunnet gjennom å skape vekst og utvikling i landsdelen.

I løpet av 2019 har banken bidratt med over 45 mill. kroner i form av gaver til ulike organisasjoner, foreninger og lag. Bankens satsingsområder for gavevirksomheten er blant annet:

- Kultur
- Kompetanse/utdanning
- Idrett og fysisk aktivitet
- Lag/foreninger/organisasjoner

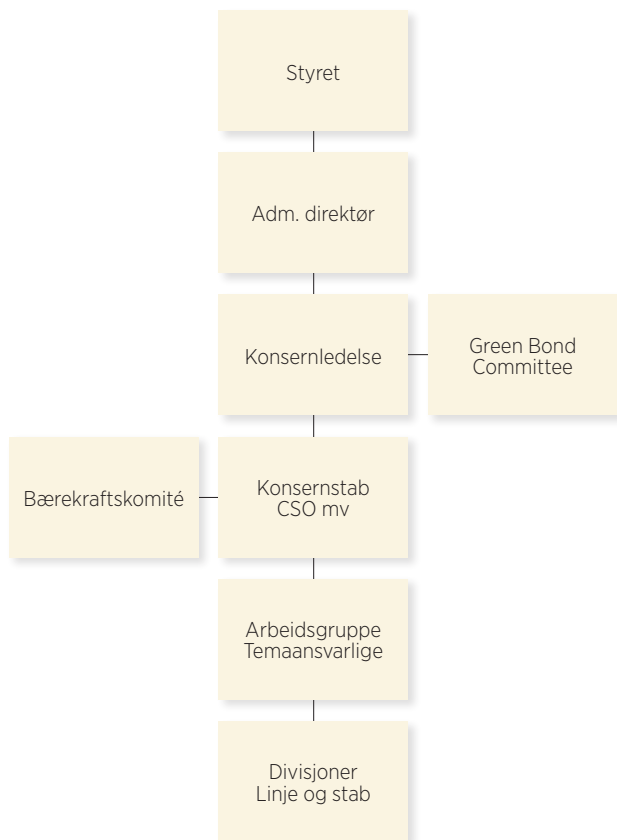
Sparebanken Sør har med kapital investeringer bidratt til å utvikle kompetansebaserte arbeidsplasser:

- Eierskap i regionale utviklingsfond som Aust-Agder Næringssselskap og Teknova.
- Eierskapet i tidligere Coventure hvor banken er inne på eiersiden i det nye nasjonale forskningsselskapet Norce, som er tett knyttet opp til Universitetet i Agder.
- Sammen med andre regionale aktører bidro Sparebanken Sør med kapital for å etablere det nasjonale såkornfondet Skagerak Maturø i Kristiansand. Formålet med dette såkornfondet er å skape et større mangfold av bedrifter og arbeidsplasser innen flere næringer.

RAMMEVERK

Organisering

Organisasjonsstrukturen for arbeidet med bærekraft i Sparebanken Sør er vist i figuren under.

- Green Bond Committee skal påse at forpliktelsene under rammeverket for grønne og bærekraftige obligasjoner ivaretas.
- Det vil bli etablert en «Bærekraftskomiteé» som vil være et forum som skal bistå Konsernstab med idemyldring, sparring og videreutvikling av bærekraft i Sparebanken Sør.

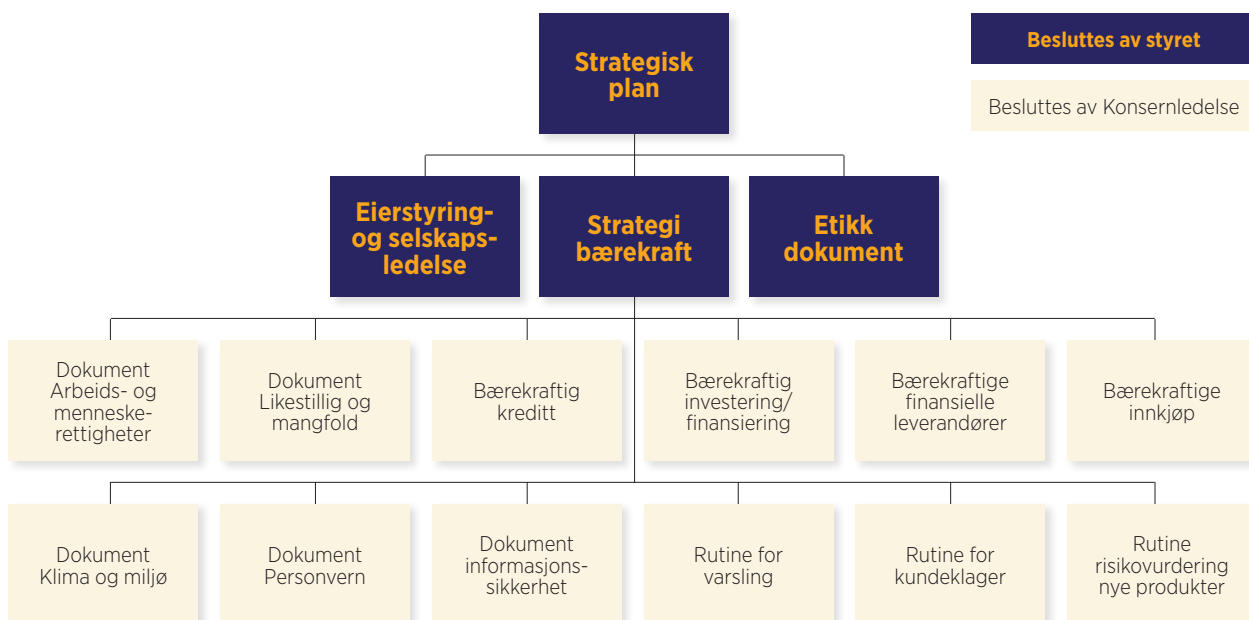
For å forsterke arbeidet ble det i 2019 tilført ressurser i Konsernstab som er dedikert til å arbeide med å videreutvikle bærekraftsatsningen i Sparebanken Sør.

Arbeidet med bærekraft er godt forankret i bankens styre og ledelse.

- Styret har ansvar for strategien.
- Administrerende direktør har ansvaret for at strategien blir implementert.
- Divisjonsdirektører i konsernledelsen har det overordnede ansvar for respektive tema/fagområder.
- Divisjon Konsernstab har det faglige ansvaret, samt ansvar for tilrettelegging, koordinering, kommunikasjon og oppfølging av arbeidet på overordnet nivå.
- Det er etablert en arbeidsgruppe som er representert med ansvarlige for hvert tema. Sammen med Konsernstab vil denne gruppen arbeide med forslag til KPI, handlingsplaner og tiltak til hvordan banken skal operasjonalisere og utvikle arbeidet med bærekraft.
- Divisjoner i linje og stab har ansvar for å operasjonalisere tiltak og handlingsplaner.

STYRINGSKJEMME

Gode retningslinjer er en viktig forutsetning for arbeidet med bærekraft. Det er utarbeidet styringsdokumenter på overordnet strategisk nivå, og på det mer operative nivået innenfor de ulike temaområdene. Figuren under viser strukturen for styringsdokumentene innenfor bærekraftsområdet.

Alle overordnede styringsdokumenter er på plass. Når det gjelder dokumenter på det operative nivået, er også flere dokumenter på plass. Planen er at alle styringsdokumenter er etablert/revidert i løpet av 2020.

Banken har i tillegg en rekke styringsdokumenter innenfor ulike fagområder.

Rammebetingelser

Norsk lovgivning herunder

- Regnskapsloven 3-3 c
- Arbeidsmiljøloven mv.

FN Global Compact:

Sparebanken Sør er tilsluttet FNs Global Compact. FNs Global Compact er et globalt nettverk for bedrifter som ønsker å arbeide med bærekraft og bidra til forsvarlig og bærekraftig bedriftspraksis. Global Compact er verdens største initiativ for næringslivets ansvar for bærekraft, ESG.

FNs Miljøprogram (UNEP) (Principles For Responsible Banking)

FNs miljøprogram har som mål å gjøre banknæringen i stand til å ta en lederrolle i å oppnå bærekraftsmålene og oppfylle Parisavtalen. FNs prinsipper for ansvarlig bankvirksomhet er en guide for den globale bankindustrien. Prinsippene skaper forpliktelser til ansvarlighet og ambisjoner for handlinger for en bærekraftig utvikling. Sparebanken Sør har tilsluttet seg UNEPs «Principles For Responsible Banking».

Finans Norge «Veikart for grønn konkurransekraft» i finansnæringen

Finans Norge har utarbeidet et veikart for grønn konkurransekraft i finansnæringen med visjon om at finansnæringen i 2030 er lønnsom og bærekraftig. Veikartet omfatter 6 prinsipper for finansnæringen samt to prinsipper for bank. Sparebanken Sør vil integrere disse prinsippene i sine strategiske og operative planer.

Bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål ble vedtatt i 2015 og er en global plan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene. Planen består av 17 mål som kalles verdens felles veikart for en bærekraftig utvikling. Sparebanken Sør støtter alle de 17 bærekraftsmålene, og har identifisert noen mål banken har særlig fokus på, og som illustreres i figuren under.

GRI Standards (Global reporting initiative)

Sparebanken Sør har i 2019 gjennomført en rapportering etter GRI standard (Global Reporting initiativ). GRI standard er et anerkjent globalt system og rammeverk for bærekraftsrapportering (ESG). Oslo Børs veiledning for rapportering av bærekraft anbefaler GRI standard.

I GRI rapporteringen er vesentlighet et hovedprinsipp. Et selskap må arbeide med å rapportere på de forhold som er mest vesentlig for virksomhetens innvirkning på miljø, sosiale forhold og virksomhetsstyring.

Sparebanken Sør har gjennomført en interessentkartlegging og vesentlighetsanalyse. Med bakgrunn i dette arbeidet har banken valgt ut de vesentligste temaene. Under de ulike temaer er det kort hvorfor disse er valgt ut, og hvilke avgrensninger som er gjort. Det er tatt hensyn til GRI og dens prinsipper i rapporteringen, og det er valgt ut relevante KPI er for de ulike temaene. For noen av indikatorene er det fastsatt mål og målsetninger (se punktet vedr. Faktabok nedenfor). Dette er et område som vil bli videreutviklet.

Sparebanken Sør rapporterte første gang etter GRI for regnskapsåret 2019. Det vil derfor være områder som vil bli videreutviklet. Det er derfor heller ikke foretatt evalueringer av styringssystemet og eventuelle justeringer som følge av denne. Disse aktivitetene vil bli gjennomført ved neste gangs rapportering. De utvalgte ESG temaene vil bli integrert i bankens internkontroll og rapportering i hendelsesdatabasen. Det vil bli gjennomført årlige revideringer av styringsdokumenter, målesystemer, GRI indekser og interne Sør indekser. Bankens vil også benchmarke systemer og mål mot andre relevante banker, ivareta endringer i regulatoriske forhold eller andre rammebetingelser, samt integrere eventuell feedback fra bankens interessenter i evalueringen.

GRI indeksen inngår som en del av den samlede rapporteringen av bærekraft, og ligger på bankens hjemmeside, www.sor.no

Faktabok

Faktabok bærekraft er en supplerende del til Strategi bærekraft og til Bærekraftsrapporten. Faktaboken gir en mer kvalitativ oversikt over enkelte forhold ved de tema banken har valgt ut. Faktaboken inngår som en del av den samlede rapporteringen av bærekraft, og ligger på bankens hjemmeside, www.sor.no

INTERESSENER OG VESENTLIGHETSMATRISE

INTERESSENDIALOG

Prosessen

Sparebanken Sør har i 2019 gjennomført en prosess for å identifisere relevante interessentgrupper, og kartlegge vesentlige temaer for videre rapportering. Målet med vesentlighetsanalysen og interessendialogen var å identifisere de viktigste områdene som har betydning for bankens arbeid med bærekraft (ESG), og som utgjør grunnlaget for rapportering etter GRI standarden.

Prosessen startet med en kartlegging av de mest sentrale interessentene til banken og hvordan banken kommuniserer med disse rundt vesentlige temaer. Denne kartleggingen ble gjennomført av interne ressurser i banken, som har løpende kontakt med interessentgruppene. Gjennom en workshop med felles diskusjoner ble vesentligheten av relevante temaer per interessentgruppe vurdert. Dette har skapt grunnlaget for oversikten over interessendialogen og vesentlighetsmatrisen. Gjennom prosessen med kartleggingen av interessenter har Sparebanken Sør forholdt seg til GRI Standards 10 rapporteringsprinsipper. Banken vil fremover kvalitetssikre og videreutvikle dette arbeidet gjennom løpende interessendialog.

Interessentkart

Interessentgrupper (102-42)

Av tabellen nedenfor fremgår de vesentligste interessentene. Selv om noen interessenter er viktigere enn andre, er alle interessentene viktige og betydningsfulle i forhold til bankens arbeid med bærekraft.

INTERESSENTGRUPPER (102 - 40)	Interessentgruppe spesifisert	Kommunikasjon med interessenter (102-43)
Ledelsen	Konsernledelsen	Fysiske møter og skriftlig kommunikasjon på ukentlig basis eller oftere.
Leverandører	Bygg, eiendom og drift, IT systemer og hardware	Fysiske møter, telefonsamtaler og skriftlig kommunikasjon på daglig basis.
PM Kunder	PM kunder	Løpende kommunikasjon gjennom avtalte rådgivningssamtaler, e-post, SMS, spørreundersøkelser, CRM system og sosiale medier (Facebook).
Lokalsamfunn	Potensielle kunder, politikere, universitetene, gavemottakere og sponsorat	Ulike møteplasser, fysiske møter, telefon, e-post, annonsering, regional og lokal media, kundeundersøkelser, gaver, sponsorat og arrangementer.
Sosiale medier	Facebook, Instagram, LinkedIn	Daglig gjennom digitale flater/digitale kommunikasjonskanaler.
Ansatte	Tillitsvalgte, Verneombud	Ukentlig informasjon på intranett og møter på forskjellige nivåer i organisasjonen.
Myndigheter	Finanstilsynet, Datatilsynet, Norges Bank, Konkurransetilsynet, Kommune, Fylkeskommune, Ratingselskaper, Sikringsfondet	Ulike møteplasser, fysiske møter kvartalsvis/halvårlig, faste rapporter, ad hoc-rapporter, inspeksjoner mv
Ratingbyråer	Ratingselskaper	Ulike møteplasser, fysiske møter halvårlig/årlig, rapporter, inspeksjoner mv
Styret/forstandskapet	Styrets leder	Hovedsakelig fysiske møter og rapporter
Investorer	Investorer, meglere/tilrettelegger	Løpende kontakt gjennom fysiske møter, telefonsamtaler og epost.
Eiere	Stiftelsene, Øvrige EK eiere	Faste møter, kvartalsvis kommunikasjon gjennom Oslo Børs, hjemmesider, presentasjoner og telefonhenvendelser.
BM Kunder	BM kunder, organisasjoner (lag og foreninger), KNIF	Fysiske møter, tlf., epost, sosiale medier, CRM (loggføring av kommunikasjon) på årlig basis.
Media	Lokalaviser	Fysiske møter og kommunikasjon gjennom pressemeldinger, blogg innlegg, sosiale medier, telefon og pressekonferanser.
Datterselskaper/ deleide selskaper	Sørmegleren, Frende, Norne og Brage	Fysiske møter (administrerende og styreleder i Sør sitter i styret til disse selskapene), epost og telefon på månedlig basis.
Øvrige samfunnet	LO, Finans Norge, Finansportalen, Oslo Børs, NHO	Kvartalsvis kommunikasjon gjennom pressemeldinger, børsmeldinger, og informasjon gjennom bankens egne kanaler.
Interessenterorganisasjoner	FN Global Compact, UNEP PFRB, Klimapartner, Miljøfyrtårn, Cicero	Diverse møteplasser, fysiske møter, tlf, mail, videokonferanse, faste rapporter, arrangementer, prosjekter

Interessentgruppene er viktige fordi de kan påvirke og gi innspill til hvordan banken skal prioritere arbeidet med bærekraft både med hensyn til valg av tema, tiltak og prioriteringer. Videre er det svært viktig for banken å lytte til interessentenes meninger. Finansmarkedet og ratingbyråer er sentrale i forhold til bankens finansiering og investering. Interesseorganisasjoner kan gi gode innspill til hvilke tiltak som kan gjøres, og som er effektive. Gjennom samarbeidet med interessentgruppene står banken bedre rustet til å finne gode, balanserte løsninger for arbeidet mot en bærekraftig utvikling lokalt, nasjonalt og globalt.

VESENTLIGHETSMATRISE

Figuren nedenfor viser vesentlighetsmatrisen for Sparebanken Sør.

VIKTIGHET FOR INTERESSENTENE	Viktigst		Ansvarlige produkter, grønn innovasjon og digitalisering	Økonomisk kriminalitet Personvern og informasjonssikkerhet Ansvarlig og etisk forretningsførsel Ansvarlig kreditt
	Viktigere	Styrke finansiell kunnskap hos kunder	Ansvarlige innkjøp Ansvarlig investering/finansiering Utvikling av ansatte Klima og miljø Kundetilfredshet Etisk markedsføring Bidrag til lokalsamfunn Lokal næringsutvikling	Likestilling og mangfold Godt bankhåndverk
	Viktig	Aktivt eierskap	Attraktiv arbeidsplass	
		Viktig	Viktigere	Viktigst
VIKTIGHET FOR SPAREBANKEN SØRS LANGSIKTIGE VERDISKAPNING				

Sparebanken Sør har plukket ut følgende tema som de vesentligste innenfor ESG:

- Ansvarlig og etisk forretningsførsel
- Økonomisk kriminalitet
- Utvikling av ansatte
- Likestilling og mangfold
- Personvern og informasjonssikkerhet
- Ansvarlige produkter, grønn innovasjon og digitalisering
- Ansvarlig kreditt
- Ansvarlig investering/finansiering
- Ansvarlige innkjøp
- Klima og miljø

SOSIALE FORHOLD

LIKESTILLING OG MANGFOLD

Sparebanken Sør er en stor arbeidsgiver og en viktig samfunnsaktør med høy etisk standard. Derfor er likestilling og mangfold viktige temaer for bankens.

Temaene er avgrenset til å omfatte egen organisasjon, samt de muligheter banken har til å bidra positivt på disse områdene ovenfor kunder, leverandører, samarbeidspartnere, interesseorganisasjoner og i selskaper hvor Sparebanken Sør har eierposisjoner.

For Sparebanken Sør betyr likestilling og mangfold like rettigheter og muligheter for alle. Det er opprettet et eget likestillings- og mangfoldsutvalg. Banken arbeider målrettet for å fremme mangfold, samt for å hindre forskjellsbehandling og diskriminering. Det er et langsiktig mål å få relativ lik fordeling mellom kjønn på alle stillingsnivåer, og banken har en ambisjon om å øke andelen kvinner i ledende stillinger. Likestilling og mangfold følges opp i alle deler av virksomheten, og bankens regelverk ivaretar dette i rekrutterings- og utvelgelsesprosesser. Ved rekruttering skal alltid beste kvinnelige søker vurderes opp mot beste mannlige søker. I avdelinger der det ene kjønn er underrepresentert skal dette særlig vektlegges i vurderingen. Ved ansettelser skal beste kvalifiserte søker med en annen etnisk bakgrunn enn norsk, innkalles til intervju. Banken har som målsetting å øke andel ansatte med annen etnisk bakgrunn.

Sparebanken Sør er sertifisert innen likestilling og mangfold gjennom Likestilt Arbeidsliv, en sertifiseringsordning i regi av Vest-Agder fylkeskommune, Aust-Agder fylkeskommune, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Næringsforeningen i Kristiansandsregionen. I sertifiseringsordningen måles banken opp mot kriterier innenfor følgende innsatsområder: Forankring av likestillingsarbeidet, rekruttering, likelønn, inkluderende arbeidsmiljø, tilrettelegging, heltidskultur og livsfase.

Banken har som mål å betale lik lønn for likt arbeid, kvalifikasjon og prestasjon uavhengig av kjønn. Bankens ledelse har i samarbeid med fagforeningene gjennom flere år hatt fokus på likelønn, og tallene viser en positiv utvikling.

Likestillingsrapport	2018	2019
Antall ansatte totalt	453	446
Kvinneandel, %	50,4	50,0
Mannsandel, %	49,6	50,0
Deltidsansatte kvinner, %	10,1	8,5
Deltidsansatte menn, %	0,9	0,9

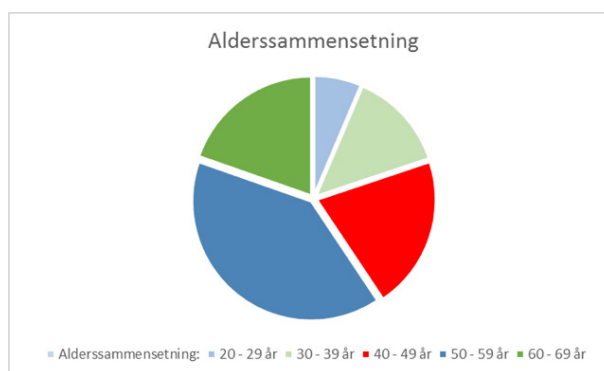
Andel kvinner fordelt på stillingsnivå	2018	2019
Ledernivå 1, %	0	0
Ledernivå 2 (Konsernledelse), %	33,3	33,3
Ledernivå 3 (Ledergruppene i divisjonene), %	30,0	26,7
Ledernivå 4 (ass. Banksjef - banksjefer PM), %	44,0	47,5
Andel kvinner i styret	50,0	50,0

Gjennomsnittslønn	2018	2019
Kvinner	529 080	574 995
Menn	658 343	695 945

Kvinnerns lønn i forhold til menn	2018	2019
Kvinnerns lønn i forhold til menn, %	80,4	82,6
Kvinnelige ledere i snitt i forhold til mannlige, %	86,1	87,5
Ledernivå 1, %		
Ledernivå 2, %	82,0	83,2
Ledernivå 3, %	88,0	91,7
Ledernivå 4, %	100	100

I bankens styre er det lik fordeling, 50 %, av hvert kjønn. Av disse er ingen under 30 år, mens 12,5 % er i alderen 30-50 år.

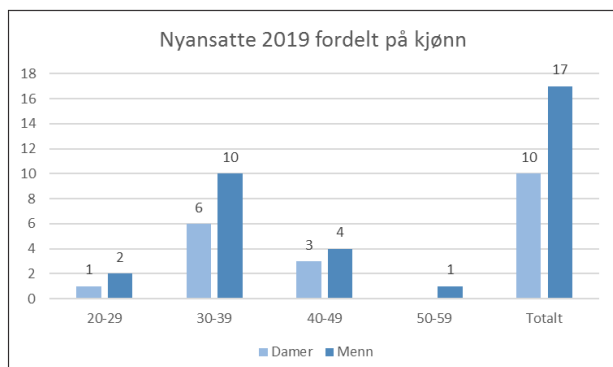
Gjennomsnittlig alder i 2019 var 49,8 år, en reduksjon på 0,3 år fra 2018. Tendensen er at gjennomsnittsalderen går noe ned, som følge av eldre medarbeidere pensjoneres og erstattes av nye yngre medarbeidere.

I 2019 ble det ansatt 27 nye medarbeidere, mens det i 2018 ble ansatt 35 nye medarbeidere.

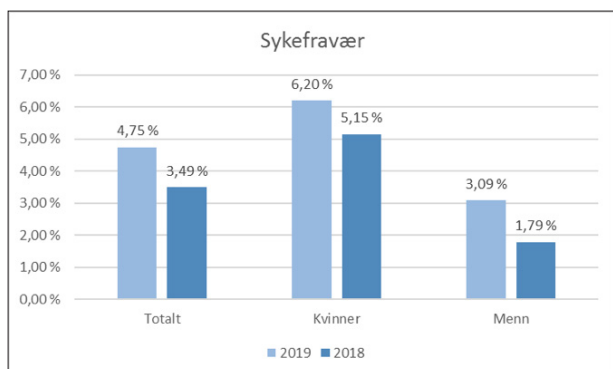
Antall som sluttet i 2019, var 34 personer, hvorav 14 kvinner og 20 menn.

Sykefraværet i 2019 var på 4,75%, hvoregenmeldt og legemeldt fravær utgjorde henholdsvis 0,52 % og 3,66 %. Banken har en tett oppfølging av sykmeldte arbeidstakere. Sparebanken Sør er tilsatt bedriftshelsetjeneste. I tillegg inngikk banken i 2019 samarbeid med bedriftspsykologtjeneste

Sykefravær	2018	2019
Sykefravær, sum, %	3,49	4,75
Sykefravær kort, %	0,55	0,52
Sykefravær mellomlang, %	0,75	0,57
Sykefravær lang, %	2,10	3,66

Foreldrepermisjon, 2019	Kvinner	Menn
Rett til foreldrepermisjon, pe	10	5
Uttak av foreldrepermisjon, pe	10	5
Ansatte retunert til arbeid i rapporteringsperioden etter endt foreldrepermisjon, pe	10	5
Ansatte retunert etter foreldrepermisjon og som fortsatt var ansatt 12 mnd etter, %	100	100

Sparebanken Sør har ulike goder som personalforsikring, reiseforsikring, konto med gebyrfrihet, bedriftshytter og rabatterte kjøp av egne egenkapitalbevis. Disse goder gis kun til faste ansatte. Det foreligger en subsidiert låneordning som gis alle faste ansatte ut fra fastlønn og stillingsprosent. Alle faste ansatte er med i Sparebanken Sørs bonusordning, mens midlertidige ansatte må ha et engasjement på minimum 50 % for å bli med i ordningen. Innskuddspensjon gis prosentvis i forhold til lønn til faste og midlertidige ansatte som i løpet av året jobber mer enn 20 %.

Per 31.12.2019 var det 13 kvinner (11,6 årsverk) og 17 menn (11,2 årsverk), totalt 30 (22,8 årsverk) inne i midlertidige stillinger.

Gjennomførte tiltak:

- Det ble i 2019 gjennomført personaltilfredshetsundersøkelse, PTU, med prosesser for oppfølging.
- Videre er det etablert praksisplasser via NAV.
- Banken har gitt bidrag til TV aksjonen som i år gikk til Care der formålet var å støtte kvinner i utviklingsland.
- Det ble gitt støtte til Likestillingskonferansen 2019 i regi av Universitetet i Agder.
- Det er også gitt bidrag til Jobbskaper-prosjektet i regi av Strømmestiftelsen.

Planlagte tiltak:

Det er nedenfor kort skissert tiltak banken vil arbeide med:

- Personaltilfredshetsundersøkelse
- Praksisplasser via NAV

UTVIKLING AV ANSATTE

Teknologisk utvikling og endringer i kundeadferd innebærer at banken må tilpasse seg en ny hverdag og tilpasse seg for fremtiden. Vår evne til å tiltrekke oss, beholde og utvikle den kompetansen som banken trenger i fremtiden, er et av våre viktigste konkurransefortrinn. Å arbeide for en sunn og bærekraftig utvikling, vil være en positiv faktor når nye kompetente medarbeidere skal rekrutteres. Omstilling, medarbeiderutvikling og rekruttering av ny kompetanse for å bygge en bank for fremtiden, har derfor høy prioritet i Sparebanken Sør. Temaet er avgrenset til å omfatte egen organisasjon, samt de muligheter banken har for positivt å påvirke andre banken samhandler med på dette området.

Sparebanken Sør skal være en attraktiv og inkluderende arbeidsplass for medarbeidere i alle aldersgrupper og livsfaser. Banken legger til rette for at balansen mellom jobb, hjem og fritid skal oppleves som god for alle medarbeidere. Det arbeides kontinuerlig med å legge til rette for et godt arbeidsmiljø, og det benyttes betydelige ressurser for å stimulere ansatte til å opprettholde god helse, gjennom fysisk aktivitet og trening. Medarbeidere som får tilrettelagt for sine behov, yter bedre og får større trivsel. For å fremme bedre helse, økt motivasjon og trivsel; bidrar banken med subsidiering av medlemskap på treningssenter og stimulerer til treningsaktiviteter gjennom bankens bedriftsidrettslag.

Banken har etablert et godt rammeverk for organisasjonen og ansatte, som blant annet inkluderer personalhåndbok, HMS-håndbok, og flere interne avtalefestede utvalg. Det er et godt samarbeid mellom ledelsen og de tillitsvalgte.

Gjennomførte tiltak:

- Sparebanken Sør arbeider systematisk med å heve de ansattes kompetanse, og tilrettelegger for opplæring og utdanning internt. Det benyttes i stadig større grad videokonferanser, skypemøter og e-læring til opplæringstiltak.
- Etter innføringen av autorisasjonsordningene i finansbransjen er det benyttet mye ressurser på autorisering og årlige oppdateringer direkte i FINAUT (Finansnæringens Autorisasjonsordninger) og gjennom læringsportalene til Spama og KAN Finans.
- De siste årene har banken hatt økt fokus på å bidra med generell økonomiopplæring i samfunnet forøvrig. Gjennom samarbeid med Ungt Entreprenørskap har banken nådd barn og unge.
- For andre grupper har banken arrangert temasamlinger, som eksempelvis «ny arvelov», «fremtidsfullmakt», og «din økonomi - ditt ansvar».
- Internt gjennomføres årlige medarbeidersamtaler, hvor opplæring og kompetanseutvikling er et sentralt tema. Utviklingstiltak er avhengig av rolle og kan bestå av studiepoengbaserte kurs, e-læring, nano-læring, rådgiversamlinger, fag- og produkt dager, samt interne og eksterne workshops.
- Det å tiltrekke seg talenter kan til tider være utfordrende, og konkurransen er stor. Som medlem av Trainee Sør er banken en del av bedriftsnettverket som bidrar til å styrke vår posisjon om talentene. Tilsvarende samarbeider banken med Universitetet i Agder hvor studenter gis anledning til å skaffe seg arbeidserfaring med et Internship i forskjellige avdelinger i banken.

Planlagte tiltak:

Det er nedenfor kort skissert tiltak banken vil arbeide med:

- Sparebanken Sør har inngått avtale om å finansiere en doktorgrad for en ansatt hvor tittelen på prosjektet er «Hvordan vil bruk av AI i kunderelasjonen påvirke Sparebanken Sør sin evne til å opptre som en etisk, samfunnsansvarlig relasjonsaktør»
- Lederutviklingsprogram for alle ledere i banken, 360 graders lederutviklingsprosess samt lederutvikling i samarbeid med Kilden kulturhus
- Innføring av autorisasjonsordningen for Personforsikring
- Oppdateringer innenfor autorisasjonsordningene i Kreditt, Skadeforsikring, Sparing- og plassering
- En rekke opplæringstiltak og samlinger innen ulike fag og tema

- Sparebanken Sør har inngått en 2-årig avtale med UiA Executive for gjennomføring av et utviklingsløp for alle bankens BM-rådgivere

PERSONVERN OG INFORMASJONSSIKKERHET

Banken er avhengig av stor tillit fra kunder, offentlige myndigheter og andre interessenter, og det er avgjørende at banken behandler informasjon og kundedata på en trygg måte.

Digitalisering gir nye forretningsmuligheter for både kunde og bank, dersom informasjon benyttes på en god og lovlig måte. Digitalisering kan være en fordel for enkeltindividene, ved at tjenester og produkter kan tilpasses etter deres ønsker og behov. Verdien av informasjon er derfor økende i den digitale verden. På den andre siden kan digitalisering være en trussel for enkeltindividets personvern, siden muligheten for misbruk av personopplysninger er stadig økende. Digitalisering gir mer bærekraftige løsninger gjennom reduserte kostnader og klimautslipp, både for kunder, bank og samfunn.

Disse forhold gjør at personvern og informasjonssikkerhet er et sentralt tema for Sparebanken Sør. Temaet er avgrenset til å omfatte data og informasjonssikkerhet som Sparebanken Sør har kontroll på i eget hus.

Personvern om informasjonssikkerhet påvirkes direkte gjennom egne løsninger, men også indirekte gjennom hvordan data og sikkerhet forvaltes hos våre leverandører og samarbeidspartnere. Når det gjelder personvern og informasjonssikkerhet for data som forvaltes hos våre leverandører, forutsetter banken at disse forvaltes i henhold til den policy til personvern og informasjonssikkerhet som banken fastsetter, og i henhold til de lovkrav som til enhver tid gjelder.

Personvern:

Gjennom EUs Personvernordning fikk Norge nytt personvernregelverk i 2018. Sparebanken Sør behandler personopplysninger i tråd med Personopplysningsloven herunder Personvernforordningen (GDPR). Regelverket regulerer blant annet bankens innhenting, lagring og bruk av slike opplysninger. Sparebanken Sørs medarbeidere har lovpålagt taushetsplikt om alle forhold som angår våre kunder. Det er kun medarbeidere med tjenstlige behov som skal ha tilgang til personopplysninger om kunder. Bankens skal ikke innhente andre personopplysninger enn de som er nødvendige for å betjene den enkelte kunde. Sparebanken Sørs personvernerklæring er tilgjengelig på www.sor.no og beskriver hvordan banken håndterer personopplysninger.

Sparebanken Sør behandler og forvalter store mengder persondata, noe som stiller store krav til bankens håndtering av kundeinformasjon og ivaretagelse av sentrale personvernprinsipper. Personvern handler om å sikre konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet til alle personopplysninger som eies, behandles eller forvaltes av banken. Sparebanken Sør har utpekt et personvernombud som skal bistå med å ivareta bankens krav til behandling av personopplysninger.

Gjennomførte tiltak:

- Det er gjennomført opplæringstiltak på GDPR og personvern for alle medarbeidere.
- Det er etablert styringsdokumenter innen temaet.

Informasjonssikkerhet:

Sparebanken Sør er en viktig regional samfunnsaktør og det er sentralt at bankens løsninger er velfungerende, både direkte for bankens kunder, men også for samfunnet forøvrig.

Bankens rutiner og infrastruktur beskytter både bankens og kundenes sensitive informasjon mot cyberangrep. Bankens tjenester, slik som betalingsinfrastruktur (kortbetaling, mobilbank, nettbank, nettdrift), er en del av regionens kritiske infrastruktur.

Sikringstiltakene som beskytter både bankens kunders personopplysninger og betalingsinfrastruktur, består av solide rutiner, døgkontinuerlig overvåkning og moderne sikkerhetsmekanismer.

Gjennomførte tiltak:

- Det er gjennomført ulike opplæringstiltak for alle ansatte gjennom året i informasjonssikkerhet, blant annet gjennom en serie e-læringsprogrammer.

Planlagte tiltak:

Det er nedenfor kort skissert tiltak banken vil arbeide med:

- Opplæringstiltak GDPR nye medarbeidere
- Kontroll av enkelte databehandlere
- Kontrollskjema til øvrige databehandlere som må bekrefte at de etterlever databehandlerens vilkår
- Etablere ny rutine knyttet til personvern og automatiserte avgjørelser når banken iverksetter helautomatiserte lån samt ny rutine vedrørende forholdet mellom personvern og PSD2
- Dokument informasjonssikkerhet
- Vurderer etablering Ledelsessystem for informasjonssikkerhet (ISMS)
- Indekser for måling av informasjonssikkerhet.

ØKONOMISK KRIMINALITET

Økonomisk kriminalitet er et alvorlig samfunnsproblem og en trussel mot enkeltpersoner og samfunnet. Bank og finans er viktige bidragsytere i arbeidet med å bekjempe hvitvasking, terrorfinansiering og korrupsjon. Derfor er dette temaet viktig for Sparebanken Sør. Temaet er avgrenset til å omfatte forhold knyttet til transaksjoner, tjenester, systemer og produkter som skjer i vår bank av egne kunder, eller andre som benytter bankens tjenester. Videre kan banken ha en positiv påvirkning på dette området ovenfor kunder, leverandører, samarbeidspartnere, interesseorganisasjoner og i selskaper hvor banken har eierposisjoner.

Sparebanken Sør støtter tiltak som har som formål å bekjempe økonomisk kriminalitet. Bankens arbeid mot hvitvask og terrorfinansiering er forankret i hvitvaskingslov og forskrift, samt i rollen som ansvarlig samfunnsaktør. Bankens overordnede mål er å bekjempe økonomisk kriminalitet og bidra til en sunn økonomisk utvikling. Banken har nulltoleranse for alle former for økonomisk kriminalitet.

Banker er sentrale for at kriminelle skal kunne tilsløre midler som stammer fra økonomiske kriminalitet, slik at disse fremstår som legale midler. Arbeidet med å avdekke dette er krevende, og banken har gjennom det siste året økt ressursene vesentlig på området.

Sparebanken Sør skal ha robuste kontroll- og kundetiltak samt gode interne styrings- og kontrollfunksjoner. Gode rutiner, god opplæring og nødvendige ressurser skal bidra til å forhindre at banken benyttes i økonomisk kriminalitet. Banken vil således medvirke til et sunt næringsliv bygget på rettferdig konkurranse og lovlig virksomhet.

Banken har etter hvitvaskingsloven et ansvar for å kjenne sine kunder, og har i den forbindelse en streng policy ved kundeetablering. Det skal gjennomføres identitetskontroll av nye kunder, og kundens formål og tilsiktede art med kundeforholdet skal avklares.

Gjennomførte tiltak:

- Banken har gjennomført obligatorisk e-læringskurs innen antihvitvask og terrorfinansiering for ledelse og ansatte. Det ble også gjennomført opplæring for bankens styremedlemmer. I tillegg til dette har man hatt presentasjoner på fagsamlinger og temasamlinger for ansatte i kundeopposisjon.
- Banken har gjennomført en ny virksomhetsinnsrettet risikoanalyse og arbeider kontinuerlig med å definere risikoreducerende tiltak. Prosesser og rutiner er oppdatert i henhold til ny hvitvaskingslov av 2018 og ny veileder fra Finanstilsynet fra juni 2019.
- Det er gjennom 2019 arbeidet aktivt med å oppdatere informasjon om, og legitimere/relegitimere alle kunder.

Planlagte tiltak:

Det er nedenfor kort skissert tiltak banken vil arbeide med:

- Videreføre og ferdigstille arbeidet med legitimere/relegitimere alle kunder
- Løpende oppdatering mht opplæring

ANSVARLIGE PRODUKTER, GRØNN INNOVASJON OG DIGITALISERING

Gjennom nye systemløsninger, betjeningsløsninger og mer miljø- og klimavennlige produkter kan banken være med å påvirke til en bærekraftig utvikling, samtidig som banken ivaretar de forretningsmessige muligheter som en slik utvikling representerer. Dette gjør at temaet er viktig for Sparebanken Sør. Temaet er avgrenset til det banken utvikler i egen regi, produkter som distribueres fra produktselskap, og det banken har mulighet for å påvirke ovenfor eksterne leverandører.

Digitalisering og rask teknologisk utvikling vil forenkle og effektivisere måten å behandle kundene på. Dette sammen med et stadig større etterspørsel etter mer bærekraftige produkter og tjenester, medfører at det kommer til å bli en sterkt økende vekst i nye produkter og måten disse distribuere disse på.

Sparebanken Sør vil tilrettelegge løsninger for å imøtekomme økende etterspørsel etter grønne produkter og tjenester, og på denne måten bidra til en bærekraftig utvikling av bank- og finansbransjen. Banken tilbyr bl.a. «Grønne boliglån» og formidler «Grønt billån» (elbillån).

Sparebanken Sør er også bevisst på å tilby produkter som kan bidra til å utjevne sosiale forskjeller, og tilbyr bl.a. produkter for sparing til bolig med høy rente (BSU og Boligspår) for kunder mellom 18 og 34 år. Banken tilbyr også boliglån med ekstra gunstige betingelser til unge som skal etablere seg (Førstehjemsloan).

I et moderne samfunn er det viktig med tilgang til grunnleggende banktjenester og betalingstjenester. Det er grupper i samfunnet som ikke enkelt har tilgang til disse tjenestene. Sparebanken Sør tilbyr derfor alle våre kommune-kunder et utbetalingskort. Kortet er et kontantkort som fungerer som et betalingskort og det kan fylles på med penger direkte fra kommunale støtteordninger, f.eks. NAV, og leveres ut til ulike mottakere som har behov for dette.

Sparebanken Sør er aktiv i forhold til videreutvikling og distribusjon av VIPPS, som bidrar til forenkling av betaling for alle aldersgrupper i Norge.

Barn er en annen gruppe som har begrenset tilgang til banktjenester. Sparebanken Sør lar barn få mulighet til å betale med kort, og utstedte i 2019 ca. 5900 betalingskort tilpasset de under 13 år. Med «Lommepengekortet» kan barna tidlig lære å håndtere kort og betaling – i trygge rammer.

Videre er det tilrettelagt for videomøter, for effektiv samhandling og for å redusere ansattes og samarbeidspartneres reiseaktivitet.

Tabellene under viser oversikt over automatiseringsgrad og grønne/sosiale produkter.

Automatiseringsgrad	% av totale kunder	
Kunder selvbetjent nettbank/mobilbank	65,1	
Produkter/tjenester	Utlån mill kr	% av totale utlån
Grønt boliglån	897	1,1
Førstehjemsloan	6 166	9,3

Planlagte tiltak:

Det er nedenfor kort skissert tiltak banken vil arbeide med:

- Det vil bli arbeidet med videreutvikling av nye digitale og selvbetjente løsninger, bl.a. for rådgivning knyttet til langsiktig fondssparing. Dette skal bidra til å sikre våre kunder effektive løsninger som reduserer behovet for fysisk oppmøte og transport, samt bidra til at våre kunder får en trygg økonomi i alderdommen gjennom bedre tilrettelegging for langsiktig pensjonssparing.

VIRKSOMHETSSTYRING

ANSVARLIG OG ETISK FORRETNINGSFØRSEL

Sparebanken Sør er avhengig av at kunder, offentlige myndigheter og samfunnet for øvrig har tillit til bankens produkter, tjenester og forretningsførsel. Sparebanken Sør skal opptre på en åpen og ærlig måte om bankens virksomhet, produkter og tjenester. All virksomhet i Sparebanken Sør utøves til enhver tid innenfor gjeldende lover og forskrifter i Norge.

Ansvarlig og etisk forretningsførsel er et grunnleggende prinsipp for vår eksistens over tid. Dette har preget forretningsførselen vår i snart 200 år, og er derfor et sentralt tema for oss i arbeidet med bærekraft. Temaet er avgrenset til å omfatte egen organisasjon. Videre kan banken ha en positiv påvirkning på dette området ovenfor kunder, leverandører, samarbeidspartnere, interesseorganisasjoner og i selskaper hvor banken har eierposisjoner. Banken har stor fokus på at de som samhandler med banken, etterlever bankens policyer og retningslinjer.

Virksomhetsstyringen skal utøves slik at banken ikke medvirker til krenkelse av menneske- og arbeidstakerrettigheter, korrupsjon, uakseptable klimagassutslipp, alvorlig miljøskade eller andre handlinger som kan oppfattes som uansvarlige, men heller bidrar til en mer bærekraftig utvikling innenfor disse områdene.

Kundene og samfunnet for øvrig er også stadig mer opptatt av bærekraft og at lønnsomhet ikke skal gå på bekostning av miljømessige eller sosiale forhold. For banken betyr

ansvarlig forretningsdrift å integrere bærekraft i alle forretningsprosesser og all deler av verdikjeden. Det settes også klare krav til bankens kunder og leverandører knyttet til ansvarlig og etisk virksomhetsstyring.

Et krav for ethvert kundeforhold er at kundene følger lovverk og avtaleverk som gjelder i Norge og i de landene der kundene har sin virksomhet. Dette inkluderer blant annet å tilstrebe likestilling, nulltoleranse mot rasisme og annen diskriminering på sine arbeidsplasser. Tilsvarende forventer banken at kundene tar hensyn til reguleringer for bruk av naturressurser, klimautslipp, aktivitet i områder som i dag har annet bruksområde for lokalbefolkning eller urfolk, eller i områder med sårbart miljø, truede arter eller vannmangel.

Alle bankens virksomhetsområder inngår i bærekraftsatsingen. Men banken har hovedfokus på de områdene som er bankens kjernevirksomhet og som banken kan ha størst positiv påvirkning på:

- Utlånsvirksomhet til privat- og bedriftskunde
- Investeringer- og finansiering
- Innkjøp

Sparebanken Sør har utviklet etiske retningslinjer som skal sikre at alle deler av organisasjonen forstår og hensyntar den etiske standarden. De etiske retningslinjene gjelder for alle ansatte, og beskriver blant annet hvordan ansatte skal håndtere utfordringer knyttet til inhabilitet og interessekonflikter, deltakelse i annen næringsvirksomhet, samt egen og kunders handel med finansielle instrumenter. Retningslinjene skal bidra til at ansatte ikke settes i interessekonflikter, og det er etablert klare prosedyrer dersom dette skulle oppstå. De etiske retningslinjene gjennomgås årlig av alle ansatte. Gjennom autorisasjonsordningene for bankens rådgivere gjennomføres det også årlig oppdatering på etikk.

Banken skal tilby gode og trygge finansielle løsninger, og profesjonell rådgivning til kundene. Ved å kjenne kunden og se helheten i deres finansielle behov, dannes det et fundament for gode kundeopplevelser, og varig høy kundetilfredshet. Gode kunderelasjoner er viktig for stabil og lønnsom bankdrift, og en forutsetning for at banken skal løse samfunnsoppdraget. Banken har etablert rutiner for kundeklager og for varsling, jfr. vår hjemmeside www.sor.no.

Sparebanken Sør er en del av EPSI Norges årlige bankundersøkelse. I 2019 fikk banken en score i denne målingen på 74,3 poeng i privatmarkedet. Sparebanken Sør var den fjerde beste banken med en score på hele 3,4 poeng over bransjegjennomsnittet. Innen bedriftsmarkedet var Sparebanken Sør også blant de beste bankene i undersøkelsen med en score på 71,6 poeng (0,6 poeng over bransjesnittet). Disse undersøkelsene indikerer at kundene har god tillit til banken og dens forretningsførsel.

Planlagte tiltak:

Det er nedenfor kort skissert tiltak banken vil arbeide med:

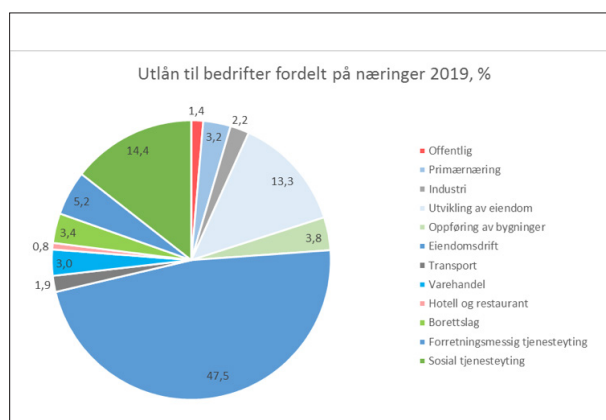
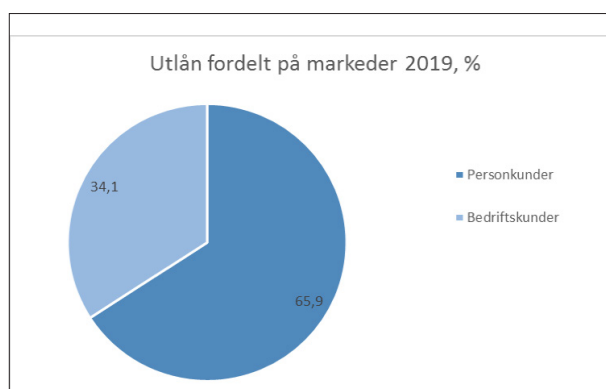
- Opplæringstiltak innen bærekraft, ESG tema, i hele organisasjonen generelt og innenfor relevante tema

ANSVARLIG KREDITT

Utlån til privatkunder og bedriftsmarkedet er bankens kjernevirksomhet, og er trolig det området hvor banken kan ha størst positiv påvirkning på i forhold til bærekraftig utvikling. Dette er derfor et av bankens viktigste temaer.

Temaet er avgrenset til å omfatte forhold knyttet til utlån, transaksjoner, tjenester, systemer og produkter som skjer i vår bank av egne kunder, eller andre som søker om lån eller benytter bankens tjenester knyttet til utlånsområdet. Banken kan også ha en positiv påvirkning på dette området ovenfor kunder, leverandører, samarbeidspartnere, interesseorganisasjoner og i selskaper hvor Sparebanken Sør har eierposisjoner. Banken forventer at disse i sin virksomhetsstyring vektlegger de forpliktelsene og prinsippene for bærekraftig utvikling som banken er tilsluttet.

Bankens brutto utlån utgjør ca. kr. 106,7 mrd. Fordelingen på markeder og bransjer fremgår av figurene under.

Det vesentligste av utlån til privatkunder er boligfinansiering.

Bankens bedriftskunder består av alt fra enkeltmannsforetak til børsnoterte selskaper. Majoriteten av kundene er typiske SMB-virksomheter i landsdelen. Banken har kunder i de fleste bransjer. Den største bransjen målt i utlånsvolum er næringsseiendom. Gjennom en variert kundeportefølje kan banken redusere risikoen mot enkeltbransjer og sikre stabilitet.

Bærekraftige kredittprosesser innebærer å ivareta miljø, sosiale forhold og god virksomhetsstyring i kredittgivningen og forvaltningen. Hovedformålet er å oppnå god langsiktig avkastning med et akseptabelt risikonivå, og bidra til bærekraftig utvikling. Utlånsvirksomheten skal gjøres slik at banken ikke medvirker til krenkelse av menneske- og arbeidstakerrettigheter, korrupsjon, uakseptable klimagassutslipp, alvorlig miljøskade eller andre handlinger som kan oppfattes som uetiske og uansvarlige. Vurderinger av risiko og muligheter innenfor miljø, sosiale forhold og virksomhetsstyring integreres i kredittgivningen. Førstegangs screening i forhold til de krav banken har til ESG i forbindelse med utlån, skjer i kredittvurderingen.

Det er spesielt innen bedriftsmarkedet at banken kan ha størst positiv påvirkning på bærekraft.

Næringsstrukturen i Norge og i bankens markedsområde, sammen med norsk lovgivning, gjør at bransjer som er forbundet med vesentlig miljøforurensning, driver i strid med menneskerettigheter og etiske regler på tvers av samfunnsinteresser, i det aller vesentligste ikke er representert i bankens markedsområde.

Banken har ikke, og skal ikke ha kunder innen bransjer som forurenser miljøet vesentlig, er skadelig for artsmangfoldet, spillsekskaper, våpenproduksjon, energiproduksjon innen kull og olje, pornografisk virksomhet eller tobakksindustri.

Ansvarlighet og samfunnsansvar har alltid vært et fundament i bankens kredittgivning. Bærekraft skal integreres i våre kredittprosesser fordi det er etisk og moralsk riktig, samtidig som det er god risikostyring. Ved å stille krav til våre kunder, kan banken påvirke til en positiv samfunnsutvikling, samtidig som kundenes og bankens risiko reduseres.

Sparebanken Sør har innført retningslinjer som innebærer å ta hensyn til bærekraft, ESG, i bankens utlånsvirksomhet. Formålet med retningslinjene er å gi kundebehandlerne et rammeverk i forbindelse med vurdering av bedriftens status, forbedringspotensial og risiko i forhold til bærekraft. Sparebanken Sør vil fortsette prosessen med å utvikle rammeverket, samt å integrere ESG i kredittvurderinger og kundesamtaler.

Grønt Boliglån er etablert som nytt produkt til personkunder og utgjør kr. 0,9 mrd. per 31.12.2019.

Planlagte tiltak:

- Revidere dokument Bærekraftige kredittprosesser
- Vurdere hvordan ESG-faktorer kan integreres i kredittvurderinger og i kundesamtaler
- Opplæringsaktiviteter knyttet til bærekraft
- Måle klimarisiko i portefølje (scenario 3) når relevant rammeverk og tilstrekkelige systemer for måling foreligger
- Markedsføre og øke porteføljen av grønne boliglån, og vurdere etablering av grønne næringslivslån

ANSVARLIG INVESTERING/FINANSIERING

Investering/finansiering er det andre store forretningsområdet i bankens kjernevirksomhet. På dette området har banken også stor mulighet for positiv påvirkning i forhold til bærekraftig utvikling. Dette gjør temaet til et av de viktigste.

Temaet er avgrenset til å omfatte forhold knyttet til investering/finansiering, transaksjoner, tjenester, systemer og produkter som skjer i vår bank, investeringer i selskaper banken har eierposisjoner i, eller investeringer gjort av fondsforvaltere som banken formidler produkter fra. Videre kan banken ha en positiv påvirkning på dette området ovenfor kunder, leverandører, samarbeidspartnere og interesseorganisasjoner og kreve at de som samhandler med banken etterlever bankens policyer og retningslinjer.

Ansvarlig investering/finansiering innebærer å ivareta miljø, sosiale forhold og god virksomhetsstyring i forvaltningen. Hovedformålet er å oppnå god langsiktig avkastning med et akseptabelt risikonivå, og bidra til bærekraftig utvikling. Investeringsvirksomheten skal gjøres slik at banken ikke medvirker til krenkelse av menneske- og arbeidstakerrettigheter, korrupsjon, uakseptable klimagassutslipp, alvorlig miljøskade eller andre handlinger som kan oppfattes som uetiske og uansvarlige. Den skal også sikre at vurderinger av risiko og muligheter innenfor miljø, sosiale forhold og virksomhetsstyring integreres i forvaltningen.

Investering/finansiering er delt i fire kategorier:

- Investeringer i likviditetsportefølje
- Finansiering
- Investeringer i datterselskaper og selskaper banken har eierposisjoner i
- Investeringer gjort av fondsforvaltere i forbindelse med fondsprodukter banken formidler

Investeringer i likviditetsportefølje:

Sparebanken Sør har til enhver tid en betydelig portefølje av likvide investeringer som en del av kravene som stilles til banken. Disse investeringene er styrt i henhold til bankens

Finansdokument, med klare føringer for forvaltningen med tanke på samfunnsansvar og risiko. Likviditetsporteføljens investeringer gjøres utelukkende i gjeldspapirer utstedt av stater, banker, finansinstitusjoner, multinasjonale investeringsbanker og internasjonale organisasjoner garantert eller eid av stat, lokale myndigheter og offentlige foretak med kommunegaranti og norske kommuner eller fylkeskommuner. Finansdokumentet fremholder en ambisjon om å øke andel grønne og sosiale investeringer i likviditetsporteføljen.

Finansiering:

Sparebanken Sør etablerte i 2019 et rammeverk for grønne og bærekraftige obligasjoner, i henhold til ICMA's Green Bond Principles, Social Bond Principles og Sustainability Bond Guidelines. Innhenting av kapital gjennom rammeverket gir banken mulighet til å finansiere bærekraftige og miljøvennlige formål.

Rammeverket gjør at banken når ut til en bredere investormasse. Dette vil igjen føre til at banken kan tilpasse sin kredittgivning og bevisstgjøring av kundene på risiko og andre viktige forhold knyttet til ESG. Slik kan banken være med å legge til rette for et mer bærekraftig samfunn.

Rammeverket som ble presentert for en rekke investorer i Europa høsten 2019, ble meget godt mottatt. Sparebanken Sør emitterte, gjennom bankens boligkredittselskap, som en av de første bankene i Norge, en grønn obligasjon, Inaugural Green Covered Bond på EUR 500 mill.

Investeringer i datterselskaper og selskaper banken har eierposisjoner i:

Sparebanken Sør forvalter verdier for ca. kr. 3 mrd. i eierposisjoner i datterselskaper og selskaper hvor banken har eierinteresser. Av dette utgjør eierposisjoner i datterselskaper ca. kr. 1,9 mrd., mens øvrige eierposisjoner utgjør ca. kr. 1,1 mrd.

Sparebanken Sør Boligkreditt AS er et heleid datterselskap, tett integrert i bankens virksomhet og utgjør kr. 1,85 mrd., tilsvarende 61,2 % av våre investeringer. Selskapet arbeider etter de samme strategier, policyer og retningslinjer som banken, og omfattes av bankens GRI og bærekraftsrapport.

Som ansvarlig bank er Sparebanken Sør opptatt av at alle selskaper banken har eierposisjoner i, skal etterleve de samme strenge krav til forretningsførsel, policyer og retningslinjer som banken har. Banken prioriterer arbeidet mot de selskapene der banken har størst eierposisjoner gjennom positiv påvirkning og innflytelse.

Investeringer gjort av fondsforvaltere i fondsprodukter banken formidler:

Sparebanken Sør driver ikke fondsforvaltning i egen regi, men formidler fondsprodukter gjennom Norne Securities. Gjennom det deleide produktselskapet Norne Securities,

formidler banken fond fra Skagen, DNB, Holberg, Odin og Eika. I Norne Securities arbeides det med rammeverk hvor bl.a. fondsleverandørene skal etterleve FN Principles For Responsible Investment, (UN PRI), regelsett for investeringer. Felles for fondsleverandørene er at de har signert eller forholder seg til investeringsprinsippene i UN PRI, og har klare retningslinjer for eksklusjon av selskaper.

Banken har fokus på at de fondsforvaltere Norne Securities har distribusjonsavtale med, skal ha retningslinjer og policyer som dokumenterer at de har ESG-krav til de selskaper de investerer i.

Sparebanken Sør forventer at Norne Securities velger ut fond og forvaltere som har gode prinsipper og rutiner på plass for å sikre bærekraftige investeringer.

Planlagte tiltak:

Det er nedenfor kort skissert tiltak banken vil arbeide med:

- Dokument Bærekraftige investeringer
- Dokument Bærekraftige finansielle leverandører
- Investeringsmandat for likviditetsporteføljen, som inneholder mål om andel bærekraftige investeringer
- Utvide omfanget av «Grønne obligasjoner»

ANSVARLIGE INNKJØP OG LEVERANDØRER

Sparebanken Sør er en stor aktør når det gjelder kjøp av varer og tjenester. Dette omfatter både ordinære varer og tjenester til drift, men også finansielle tjenester, produkter og systemer. Banken har således stor påvirkningskraft gjennom å stille krav om at bankens leverandører skal være mest mulig bærekraftige.

Temaet er avgrenset til å omfatte krav som banken forutsetter at leverandørene etterlever. Dette gjelder bankens policyer og retningslinjer til innkjøp og leverandører. Intensjonen med dette er å positivt påvirke leverandører til bærekraftig utvikling.

Banken kan påvirke temaet direkte gjennom å stille krav til våre leverandører, indirekte gjennom erklæringer fra våre leverandører i forhold hvilke underleverandører de benytter, samt å evaluere leverandørene.

Ansvarlige innkjøp innebærer å sette krav til hvordan leverandører forholder seg til klima og miljø, sosiale forhold og virksomhetsstyring. Videre å stille krav til informasjon og dokumentasjon samt å evaluere leverandørene.

Gjennom krav og oppfølging av leverandører skal banken påvirke aktuelle leverandører til et bevisst forhold til bærekraft.

Styring av innkjøp og leverandører er regulert i bankens styringsdokumenter, og skjer gjennom prioritering av miljøsertifiserte leverandører samt innføring av egenerklæring fra leverandører.

De største innkjøpskategoriene er innenfor IT- systemer, drift av eiendom, markedsføring, eksterne konsulenter og innleid personal.

Det vesentligste av innkjøp skjer gjennom bankens innkjøpsavtaler. Banken kjøpte i 2019 varer og tjenester for ca. kr. 400 mill. Banken har et betydelig antall leverandører, hvorav de 20 største står for omlag kr. 320 mill. tilsvarende ca. 80% av totale innkjøp. Av de største leverandørene, har rundt halvparten miljøsertifisering.

Det er viktig at det som kjøpes, er av god kvalitet, leveres til konkurransedyktig priser og produseres på en ansvarlig måte iht. bankens krav og retningslinjer. Banken har fokus på at aktuelle leverandører driver bærekraftig. Alle innkjøp som gjøres skal gjøres i henhold til bankens innkjøpspolicy. Undere ellers like vilkår, prioriterer banken lokale leverandører.

Bankens leverandører er tilskrevet og bedt om å dokumentere sin miljøsertifisering. Dette er gjort i forbindelse med bankens Miljøfyrtårn-sertifisering i 2019. Banken har aktivt oppsøkt miljøvaremesse, og endret produktsammensetning iht. miljøkrav.

Banken har ingen identifiserte leverandører som innehar et betydelig potensial for negativ miljøpåvirkning. Banken har heller ingen identifiserte leverandører som innehar et betydelig faktisk eller potensial for negativ sosial innvirkning.

Planlagte tiltak:

Det er nedenfor kort skissert tiltak banken vil arbeide med:

- Dokument Bærekraftinnkjøp, inklusive egenerklæringsskjema fra leverandører vedrørende ESG Irav.
- Dokument Utkontraktering av IT systemer/oppgaver

KLIMA OG MILJØ

KLIMA OG MILJØ

Klimaendringer og miljøutfordringer utgjør en stor risiko for samfunnet og for banken. Bankens forretningsvirksomhet vil både i et kort- og langsiktig perspektiv bli påvirket av endringer i klima og miljø. Dette representerer en risiko for banken, men også en mulighet i forhold til endring, omstilling og nye forretningsområder. Derfor er dette et grunnleggende tema for banken, og trolig den viktigste faktoren til å arbeide for en bærekraftig utvikling.

Temaet er primært avgrenset til å omfatte de steder banken er representert. Videre er temaet avgrenset til forhold knyttet til klima og miljø som banken kan påvirke direkte i egen organisasjon. Videre kan banken ha en positiv indirekte påvirkning på dette området ovenfor kunder,

leverandører, samarbeidspartnere, interesseorganisasjoner og i selskaper hvor banken har eierposisjoner. Direkte eller indirekte kan banken også ha en positiv påvirkning på klima og miljø nasjonalt og globalt, eksempelvis gjennom bidrag til og engasjement i interesseorganisasjoner. Temaet styres gjennom de styringsdokumenter som banken har for dette området, samt gjennom det program banken har for Miljøfyrtårnsertifisering.

Sparebanken Sørs tilnærming til klima- og miljøutfordringer foregår både internt og eksternt. Internt skal banken redusere egen belastning på klima- og miljø. Eksternt skal banken arbeide for å bidra til at kunders og leverandørers belastninger på klima- og miljø reduseres. Det er gjennom den eksterne delen at banken har størst positiv påvirkning.

Sparebanken Sør har gjennom UN Global Compact og UNEP Principles For Responsible Banking forpliktet seg til å støtte et føre-var-prinsipp i forhold til klima- og miljøutfordringer, ta initiativ for å fremme økt ansvarlighet for miljø og oppmuntre til utvikling/spredning av miljøvennlige teknologier. Sparebanken Sør ser på arbeidet for å kutte klimautslipp som en del av bankens samfunnsansvar for å bidra til å oppfylle FNs bærekraftsmål og Parisavtalen.

For å redusere belastningen internt på klima og miljø har banken valgt å sertifisere seg gjennom Miljøfyrtårn. Miljøfyrtårn er Norges mest brukte miljøsertifisering. Sertifiseringen innebærer systematisk, målsatt og kontinuerlig forbedring innenfor temaene arbeidsmiljø, innkjøp, avfall, transport, energi, utslipp og estetikk. Banken benytter et moderne miljørapporteringssystem hvor HMS og miljøindikatorer vurderes opp mot bankens målsetninger.

Som et ledd i dette arbeidet er det besluttet at bankens virksomhet skal være klimanøytral.

Forpliktelsene til å følge FNs krav til klimanøytrale bedrifter oppfylles etter følgende kriterier:

- Banken publiserer årlig på hjemmesiden et godkjent klimaregnskap for virksomheten, gjennomført av CEMAsys.com AS.
- Banken har gjort en evaluering av energiforbruket, og satt mål for å redusere egne klimautslipp.
- Banken kompenserer restutslippene gjennom kjøp av godkjente klimakvoter.

Det tilstrebes en miljøbevisst holdning når det gjelder papirbruk, avfallshåndtering, gjenvinning, transport og reiser. Gjennom arbeidet mot godkjenning som Miljøfyrtårn-bedrift, og gjennom implementering av flere miljørettede tiltak, har både ledelse og ansatte fått en opplæring i å endre adferd for å bidra til økt miljøfokus og bærekraft.

For å redusere utslipp og kostnader i forbindelse med reiser til og fra møter, er det i mange avdelinger investert i teknologi for å gjennomføre videomøter. I tillegg har alle kontorer teknologi som muliggjør PC-støttede telefonmøter. Banken kjøper strøm med opprinnelsesgaranti og klimavoter for frivillig kompensasjon for egne klimagassutslipp.

Banken utarbeider årlig en klimarapport for å kunne identifisere utslipp, tallfeste forurensing og gjøre banken i stand til å iverksette målrettede tiltak. Rapporten, som blir offentliggjort på bankens hjemmesider, er basert på den internasjonale standarden "A Corporate Accounting and Reporting Standard". Rapporteringen dekker forbruk knyttet til transport, energi, avfall og flyreiser. Banken kjenner ikke til annen miljøpåvirkning ut over forbruket som kan omregnes til CO₂, og har derfor ingen rapportering på utslipp.

Sparebanken Sør kjøpte i 2019 klimavoter for frivillig kompensasjon av egne klimagassutslipp tilsvarende 222 tonn CO₂. Klimavotene, som er knyttet til prosjektet GS 1385; Energieffektive og rentbrennende kjøkkenovner i Ghana, er godkjent av Gold Standard Foundation i henhold til FNs klimakonvensjon sine retningslinjer og metodikk. I tillegg til klimagevinsten har prosjektet positive helsemessige og økonomiske konsekvenser.

Når det gjelder det eksterne arbeidet med klima- og miljørisiko er dette også ivaretatt i andre tema som ansvarlige innkjøp, ansvarlig kreditt og ansvarlig investering/finansiering.

Banken har høsten 2019 tilsluttet seg til FNs miljøprogram, UNEP Principles For Responsible Banking.

Banken gjennomførte i 2019 Miljøfyrtårnsertifisering etter hovedkontorsmodellen som inkluderte bankens hovedkontor i Kristiansand. I tillegg ble bankens kontor i Arendal resertifisert.

Det er i 2019 besluttet at alle firmabiler skal være elbiler.

Klimaregnskap:

Hensikten med denne rapporten er å vise oversikten over organisasjonens klimagassutslipp (GHG-utslipp), som er integrert del av en overordnet klimastrategi. Et klimaregnskap er et viktig verktøy i arbeidet med å identifisere konkrete tiltak for å redusere sitt energiforbruk og tilhørende GHG-utslipp

Rapporten gjør organisasjonen i stand til å måle nøkkeltall og dermed evaluere seg selv over tid.

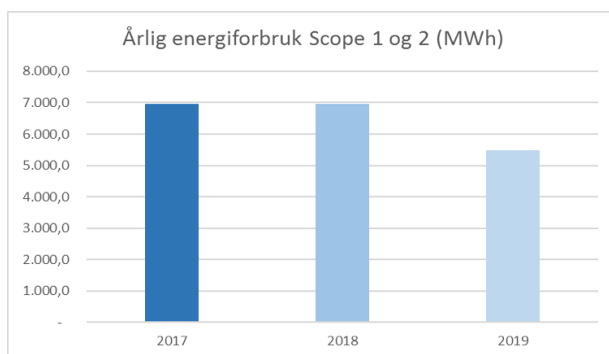
Informasjonen som benyttes i et klimaregnskap stammer både fra eksterne og interne kilder, og blir omregnet til tonn CO₂-ekvivalenter. Analysen er basert på den internasjonale standarden "A Corporate Accounting and Reporting Standard", som er utviklet av "the Greenhouse Gas Protocol Initiative" - GHG protokollen. Dette er den mest anvendte metoden verden over for å måle utslipp av klimagasser. ISO standard 14064-1 er basert på denne.

Scope 1: Direkte utslipp fra kilder som eies av banken, herunder egne biler, kjøretøy og transport

Scope 2: Utslipp knyttet til innkjøp av energi hovedsakelig elektrisitet samt noe fjernvarme

Scope 3: Indirekte egne utslipp fra flyreiser, reiser ansatte i arbeid og avfal

Energi og klimaindikatorer	2017	2018	2019	% endring
Totalt energiforbruk Scope 1 og 2 (MWh)	6 967,9	6 967,9	5 480,3	-21,3
Totale utslipp Scope 1, 2 og 3, tCO2	512,7	476,4	417,5	-12,4
Totale tCO2 pr årsverk	1,2	1,1	1,0	-11,3
Energiforbruk MWh pr årsverk	16,1	16,1	12,8	-20,4
Energiforbruk kWh pr m2	254,2	259,1	228,7	-11,7
Antall årsverk	432	434	429	-1,2
Oppvarmet areal, m2	27 408	26 893	23 964	-10,9

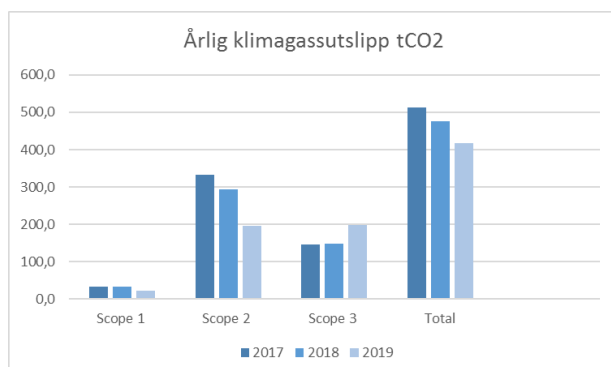

Det har vært en reduksjon i årlig energiforbruk de siste årene. Energiforbruket er redusert med ca 1.487 MWh fra 2018 til 2019, tilsvarende en reduksjon på 21,3 %.

Planlagte tiltak:

Det er nedenfor kort skissert tiltak banken vil arbeide med:

- Miljøfyrtårnsertifisering av resterende 10 kontorer
- Dokument klima og miljø
- Vi vil arbeide med å følge anbefalingene fra Task Force for Climate related Financial Disclosures (TCFD) når det gjelder rapportering av klimarisiko, og integrere beregninger av klimaregnskap fra eksterne parter når tilfredsstillende rammeverk og målesystemer (taksonomi) foreligger.
- Banken vil følge opp implementering av tiltak knyttet til Miljøfyrtårnsertifiseringen, herunder opplæring og bevisstgjøring av bankens ansatte.

Sparebanken Sør hadde i 2019 et totalt klimagassutslipp på 417,5 tonn CO2-ekvivalenter. Dette er en reduksjon på 58,9, tilsvarende 12,4%, sammenlignet med 2018.

Det har vært en reduksjon i Scope 1 og 2 fra 2018 til 2019 grunnet en reduksjon i kjøpt drivstoff og reduksjon i forbruk av elektrisitet og fjernvarme, mens det har vært en økning i Scope 3 på grunn av økt reiseaktivitet med fly. Endring i utslippsfaktorer har også gitt positiv effekt i utslippene.

SAMFUNNSREGNSKAP

SAMMFUNNSREGNSKAP	2017	2018	2019
Styringsdokumenter			
Konsernstrategi	Oppdatert	Oppdatert	Oppdatert
Strategi Bærekraft	Etablert	Oppdatert	Oppdatert
Eierstyring og selskapsledelse	Oppdatert	Oppdatert	Oppdatert
Etikk dokument	Oppdatert	Oppdatert	Oppdatert
Policy for bærekraftige kredittprosesser		Etablert	Oppdateres
Verdiskapning, mill kr			
Skattekostnad for konsernet	282	285	342
Formueskatt	11	17	20
Arbeidsgiveravgift	44	44	47
Finansskatt	16	18	18
Skatt betalt av ansatte	93	105	103
Sum skatt/svgift	446	469	530
Netto lønn/pensjon og andre ytelser	453	499	533
Kontantutbytte aksjonærer	94	94	125
Vekstkapital, tilbakeholdt overskudd	802	748	880
Samfunn/ sosiale forhold			
Antall årsverk, pe	432	434	429
Friskhetsgrad, %	96,3	96,3	94,3
Andel kvinner i ledende stillinger, %	34,0	34,0	35,9
Gjennomsnittsalder, år	51,8	50,6	49,8
Gaver og sponsorater			
Sponsing, mill kr	14,8	14,8	11,6
Gavesøknader behandlet, antall	444	494	557
Sum gaver, mill kr	25,8	40	45,9
Miljø			
Restavfall, tonn	21,2	28,5	27,6
Sortert avfall, tonn	12,2	12,7	12,1
Energiforbruk strøm, kwh	5 652 062	5 556 067	4 352 285
Energiforbruk fjernvarme, kwh	1 152 350	1 156 290	1 005 578
Fly Norge, tonn CO2	23,2	24,3	17,1
Fly Kontinental/Norden, tonn CO2	25,8	29,4	38,0
Fly Interkontinentalt, tonn CO2	9,5	10,2	48,5
Kilometergodtgjørelse, km	533 715	535 635	582 291
Antall El-bil som del av bilpool	5	3	6
Antall videokonferanserom	18	18	18

GRI STANDARD - GENERAL DISCLOSURES

GRI INDEKS	Beskrivelse	Kilde/kommentar
Organisasjonsprofil		
102-1	Navn på organisasjonen	Sparebanken Sør
102-2	De viktigste produkter og tjenester	Styres beretning
102-3	Plasseringen på hovedkontoret	Kristiansand
102-4	Land virksomheten opererer i	Norge
102-5	Eierskap og juridisk form	Årsrapport side 8
102-6	Markeder som organisasjonen opererer i	Årsrapport side 8
102-7	Organisasjonens størrelse og omfang, antall ansatte, forretningsområder, nettoomsætning, balanse, produkter og tjenester	Årsrapport side 6
102-8	Total ansatte fordelt på region, kjønn, ansettelsestype, ansettelseskontrakt, fulltid og deltid	Årsrapport side 18, Bærekraftsrapport s. 8 og 9
102-9	Beskrivelse av selskapets leverandørkjede	Styres beretning
102-10	Vesentlige endringer i rapporteringsperioden angående organisasjonens størrelse, struktur, eierskap eller i verdikjeden	Ingen endringer, første rapport pr. 31.12.2019
102-11	Hvordan "Føre-var prinsippet", Precautionary principle" er håndtert i organisasjonen	Banken har tilsluttet seg FN Global Compact og "føre var" prinsipper
102-12	Eksterne initiativer eller prinsipper for det økonomiske, miljømessige eller samfunnmessige området som virksomheten støtter eller har gitt sin tilslutning til	Bærekraftsrapport side 4
102-13	Medlemskap i bransjeorganisasjoner eller andre sammenslutninger, og nasjonale/ internasjonale lobbyorganisasjoner	"Finans Norge, NHO, Klimapartner-nettverk. Bærekraftsrapport side 6
Strategi		
102-14	Uttalelse fra administrerende direktør om bærekraftens relevans for organisasjonen og dens strategi for å adressere bærekraft	Årsrapporten side 5
Etikk og integritet		
102-16	Organisasjonens verdier, prinsipper, standarder og normer for oppførsel og adferd	Etikk dokument, bankens hjemmeside www.sor.no
Governance		
102-18	Organisasjonens styringsstrukturen, herunder øverste myndighet, komiteer som er ansvarlige for beslutninger om finansielle, miljømessige og sosiale temaer.	Bærekraftsrapport side 3
Interessentdialog		
102-40	Interessentgruppene som organisasjonen er i dialog med	Bærekraftsrapport side 6
102-41	Prosentandelen av de totale ansatte som er dekket av kollektive tariffavtaler	Alle ansatte er omfattet av sentralavtalen i Bank & Finans
102-42	Beskriv hvordan organisasjonen velger relevante interessenter	Bærekraftsrapport side 6
102-43	Beskriv organisasjonens tilnærming til interessentengasjement, inkludert hyppigheten av engasjement etter type og interessentgruppe.	Bærekraftsrapport side 6
102-44	Viktige tema og spørsmål som har blitt tatt opp gjennom interessentengasjement, og hvordan organisasjonen har respondert på dette også gjennom rapporteringen.	Bærekraftsrapport 7

Praksis for rapportering

102-45	Oversikt over alle enhetene som inngår eller ikke inngår i organisasjonens konsernregnskap eller tilsvarende dokumenter.	Sporebanken Sør (morbank) og Sporebanken Sør Boligkreditt AS
102-46	Beskriv prosessen for å definere rapportens innhold, innvirkninger og avgrensninger og implementeringen av rapporteringsprinsippene	Bærekraftrapport side 5,
102-47	Oppgi liste av de vesentlige temaene som har blitt identifisert i prosessen for å definere rapporteringsinnholdet	Bærekraftrapport side 7
102-48	Rapporter på noen eventuelle omformuleringer fra tidligere rapporter og årsaken til endringer.	Første rapporteringsår GRI er 2019
102-49	Rapporter på viktige endringer fra tidligere rapporteringsperioder av de vesentlige temaene og der hvor innvirkningene forekommer og organisasjonens involvering i disse	Første rapporteringsår GRI er 2019
102-50	Rapporteringsperiode	01.01.2019-31.12.2019
102-51	Dato for forrige rapport	Første rapporteringsår GRI er 2019
102-52	Rapporteringsfrekvens	Årlig
102-53	Kontaktperson for spørsmål vedrørende rapporten eller innholdet	Magne Kvaslerud
102-54	Rapporteringsnivå, Core eller Comprehensive alternativ.	Core
102-55	GRI - indekks	Bærekraftrapport s. 20
102-56	Praksis for ekstern verifikasjon av rapporteringen	Første rapporteringsår GRI er 2019, og rapporten er ikke verifisert

MATERIAL TOPICS

GRI INDEKS	Beskrivelse	Kilde/kommentar
Ansvarlig og etisk forretningsførelse (økonomisk prestasjon og indirekte økonomisk påvirkning)		
103-1	Beskriv avgrensninger og påvirkning av vesentlige tema	Bærekraftrapport side 13
103-2	Beskriv styringssystemer forpliktelser og mål for vesentlige tema	Bærekraftrapport side 13. Faktabok side 10
103-3	Beskriv evaluering av styringssystemer og målesystemer for vesentlige tema	Bærekraftrapport side 5
201-1	Direkte økonomisk verdi generert og distribuert	Årsregnskap side 22
201-2	Økonomiske effekter, risiko og muligheter ved klimaendringer	Dette er et område som det vil bli arbeidet med å videreutvikle
203-2	Betydlige økonomiske indirekte virkninger av virksomhetens operasjoner	Bærekraftrapport side 19
Økonomisk kriminalitet		
103-1	Beskriv avgrensninger og påvirkning av vesentlige tema	Bærekraftrapport side 11
103-2	Beskriv styringssystemer forpliktelser og mål for vesentlige tema	Bærekraftrapport side 11 Faktabok side 8
103-3	Beskriv evaluering av styringssystemer og målesystemer for vesentlige tema	Bærekraftrapport side 5
205-2	Kommunikasjon og opplæring om policier og retningslinjer knyttet til antikorrupsjon	Bærekraftrapport side 11. Fakta bok side 8
205-3	Bekreftede tilfeller av korrupsjon og gjennomførte tiltak	Ingen tilfeller
Klima og miljø		
103-1	Beskriv avgrensninger og påvirkning av vesentlige tema	Bærekraftrapport side 16
103-2	Beskriv styringssystemer forpliktelser og mål for vesentlige tema	Bærekraftrapport side 16. Faktabok side 14
103-3	Beskriv evaluering av styringssystemer og målesystemer for vesentlige tema	Bærekraftrapport side 5
302-1	Direkte energiforbruk i virksomheten	Bærekraftrapport side 18
305-1	Direkte GHG utslipp (Scope 1)	Bærekraftrapport side 18
305-2	Indirekte energi GHG utslipp (Scope 2)	Bærekraftrapport side 18
305-3	Andre indirekte GHG utslipp (Scope 3)	Bærekraftrapport side 18

Ansvarlige innkjøp (miljøpåvirkning)

103-1	Beskriv avgrensninger og påvirkning av vesentlige tema	Bærekraftrapport side 15
103-2	Beskriv styringsstemer forpliktelser og mål for vesentlige tema	Bærekraftrapport side 15. Faktabok side 13
103-3	Beskriv evaluering av styringssystemer og målesystemer for vesentlige tema	Bærekraftrapport side 5
308-2	Negative miljøpåvirkninger i leverandørkjeden	Bærekraftrapport side 16. Faktabok side 13

Likestilling og mangefold (arbeid/ansatte)

103-1	Beskriv avgrensninger og påvirkning av vesentlige tema	Bærekraftrapport side 8
103-2	Beskriv styringsstemer forpliktelser og mål for vesentlige tema	Bærekraftrapport side 8. Faktabok side 5
103-3	Beskriv evaluering av styringssystemer og målesystemer for vesentlige tema	Bærekraftrapport side 5
401-1	Antall nyansettelser og turnover	Bærekraftrapport side 9
401-2	Fordeler gitt fulltidsansatte og ikke til deltidsansatte	Bærekraftrapport side 9
401-3	Antall ansatte på foreldrepermisjon	Bærekraftrapport side 9
405-1	Sammensetning av styrende organer, ledelse og ansatte kategorier	Bærekraftrapport side 8
405-2	Lønnsforskjeller mellom kvinner og menn	Bærekraftrapport side 8
406-1	Antall tilfeller av diskriminering og gjennomførte tiltak	Faktabok side 5

Utvikling av ansatte

103-1	Beskriv avgrensninger og påvirkning av vesentlige tema	Bærekraftrapport side 9
103-2	Beskriv styringsstemer forpliktelser og mål for vesentlige tema	Bærekraftrapport side 10. Faktabok side 5
103-3	Beskriv evaluering av styringssystemer og målesystemer for vesentlige tema	Bærekraftrapport side 5
404-1	Gjennomsnittlig antall timer med opplæring pr ansatt pr år	Faktabok s. 6
404-2	Programmer for videreutdanning og overgang til pensjonsalder	Bærekraftrapport side 9
404-3	Andel av ansatte som har regelmessige medarbeidersamtaler	Bærekraftrapport side 10

Ansvarlig innkjøp

103-1	Beskriv avgrensninger og påvirkning av vesentlige tema	Bærekraftrapport side 15
103-2	Beskriv styringsstemer forpliktelser og mål for vesentlige tema	Bærekraftrapport side 16. Faktabok side 13
103-3	Beskriv evaluering av styringssystemer og målesystemer for vesentlige tema	Bærekraftrapport side 5
414-2	Negativ sosial påvirkning i leverandørkjeden	Bærekraftrapport side 16

Ansvarlig og etisk forretningsførsel (markedsføring av tjenester og produkter)

103-1	Beskriv avgrensninger og påvirkning av vesentlige tema	Bærekraftrapport side 12
103-2	Beskriv styringsstemer forpliktelser og mål for vesentlige tema	Bærekraftrapport side 13 Faktabok side 10
103-3	Beskriv evaluering av styringssystemer og målesystemer for vesentlige tema	Bærekraftrapport side 5
417-2	Tilfeller av manglende overholdelse av krav til informasjon og merking av produkter og tjenester	Faktabok side 9
417-3	Tilfeller av manglende overholdelse av krav knyttet til kommunikasjon og markedsføring	Faktabok side 9

GRI INDEKS		Beskrivelse	Kilde/kommentar
Personvern og informasjonssikkerhet			
103-1	Beskriv avgrensninger og påvirkning av vesentlige tema		Bærekraftrapport side 10
103-2	Beskriv styringssystemer forpliktelser og mål for vesentlige tema		Bærekraftrapport side 11. Faktabok side 7
103-3	Beskriv evaluering av styringssystemer og målesystemer for vesentlige tema		Bærekraftrapport side 5
418-1	Dokumenterte klager vedrørende brudd på kundens personvern og tap av kundedata		Faktabok side 7. Det er rapportert 3 klager om brudd på personvern til Datatilsynet i 2019
Ansvarlige produkter, grønne investasjoner og digitalisering			
103-1	Beskriv avgrensninger og påvirkning av vesentlige tema		Bærekraftrapport side 12
103-2	Beskriv styringssystemer forpliktelser og mål for vesentlige tema		Bærekraftrapport side 12 Faktabok side 9
103-3	Beskriv evaluering av styringssystemer og målesystemer for vesentlige tema		Bærekraftrapport side 5
FS7	Pengeverdien av produkter og tjenester utviklet for å levere en sosial forskjell		Bærekraftrapport side 12
Ansvarlig kreditt			
103-1	Beskriv avgrensninger og påvirkning av vesentlige tema		Bærekraftrapport side 13
103-2	Beskriv styringssystemer forpliktelser og mål for vesentlige tema		Bærekraftrapport side 14 Faktabok side 11
103-3	Beskriv evaluering av styringssystemer og målesystemer for vesentlige tema		Bærekraftrapport side 5
FS8	Pengeverdien av produkter og tjenester utviklet for å levere en miljømessig forskjell		Bærekraftrapport side 14
Ansvarlige investeringer/finansiering			
103-1	Beskriv avgrensninger og påvirkning av vesentlige tema		Bærekraftrapport side 14 og 15
103-2	Beskriv styringssystemer forpliktelser og mål for vesentlige tema		"Bærekraftrapport side 14 og 15. Faktabok side 12"
103-3	Beskriv evaluering av styringssystemer og målesystemer for vesentlige tema		Bærekraftrapport side 5
FS10	Andel og antall selskaper som virksomheten har samhandlet med om miljømessige eller sosiale forhold		Bærekraftsrapport side 14 og 15
FS11	Andel av balansen som er utsatt for positiv og negativ miljømessig eller sosial screening		Bærekraftrapport side 14 og 15